

**David Armstrong, Theo Farrell
a H elene Lambert (eds.):**

**INTERNATIONAL LAW AND
INTERNATIONAL RELATIONS**

New York: Cambridge University Press,
2007. 318 stran.

Co mají společného nepokoje při zasedání v Seattlu, schvalování Kj{otsk{eho protokolu, zřizování Mezin{arodního trestního soudu nebo diskuse ohledn{e v{alky v Ir{aku? V{sechno jsou to ud{alosti z r{uzn{ych oblast{ı mezin{arodn{ıch vztah{ı, kter{e dokumentuj{ı prol{ın{anı nebo naopak rostouc{ı propast mezi prax{ı mezin{arodn{ıch vztah{ı a mezin{arodn{ıho pr{ava. To si alespo{n} mysl{ı autoři nov{e publikace *International Law and International Relations* (Mezin{arodn{ı pr{avo a mezin{arodn{ı vztahy) David Armstrong, Theo Farrell a H elene Lambert.

Pryč jsou doby, kdy se tyto v{edn{ı obory navz{ajem ignorovaly, kdy jejich p{revl{adaj{ıc{ı teorie (realismus a pozitivismus) radik{aln{e zpochybnovaly navz{ajem sv{ıj v{yznam, kdy se Mezin{arodn{ı politologick{ı ustav st{ehoval z p{ıdy pr{avn{ıck{e fakulty. Pokud dnes chceme vyhov{et modern{ım trend{ım a b{ıt interdiciplin{arn{ı,} p{ı p{řekračov{anı Rubikonu n{am budou autoři recenzovan{e publikace dobr{ım{ı p{řuvodci.

P{ř{ı podobn{em zkoum{anı dvou r{uzn{ych obor{ı c{ıh{a na autory o{čividn{a nastražen{a past – snadno lze vyprodukovat d{ılo, kde se na mnoha stran{ach odvine nezávisl{ı p{ř{ıb{eh obou z nich, každ{ı p{ř{ıtom m{ıže b{ıt pops{an{ı expertem na slovo vzat{ım, aniž by se tyto p{ř{ıb{ehy jakkoli protly nebo nav{azaly dialog. T{eto pasti se autor{ım recenzovan{e publikace podařilo našt{est{ı vyhnout. Učinili tak pomoc{ı d{ımysln{e metody, coř je prv{n{ı origin{aln{ı p{ř{ınos t{eto knihy, kdy po nezbytn{em uveden{ı do obou v{edn{ıch discipl{ın popisali jejich t{ři dominantn{ı teorie, vydestilovali z nich jejich

distinktivn{ı rysy a jejich optikou n{asledn{e zkoumali vybran{e oblasti pr{ava. Toto zkoum{anı jednotliv{ych p{ř{ıpadov{ych studi{ı je p{ř{ıtom d{ale strukturovan{e na subkapitoly – platn{e pr{avo, jeho dodrřzov{anı v mezin{arodn{ıch vztaz{ıch a jeho souasn{a prom{ena. Na tomto p{ř{ıdorysu d{ale sledujeme, jak se zde nast{ın{en{e teorie prom{ıtaj{ı. V{ysledkem je tedy vysoce analytick{a p{ř{ıce, kter{a se obou obor{ı pouze opatrn{e nedot{yk{a, ale neboj{ı se je pevn{e uchopit a pracovat s nimi.

Z mezin{arodn{ıch vztah{ı byly za z{astupce vybr{any realistick{a teorie, liberalismus a konstruktivismus. Za jejich prot{eřsky na poli mezin{arodn{ıho pr{ava byly identifikov{any pr{avn{ı pozitivismus, liberalismus (označen{ı zahrnuj{ıc{ı New Heaven school, teorii pr{avn{ıho procesu a novou liber{aln{ı teorii) a rod{ıc{ı se konstruktivistick{a teorie v mezin{arodn{ım pr{avu. Mezi t{emito teoriemi, a to je druh{ı origin{aln{ı p{ř{ınos t{eto publikace, byly nalezeny stycn{e body. To m{ıže b{ıt zřejm{e u druh{e a t{řet{ı z nich, ne tak u realismu a pozitivismu. Realismus po dlouhou dobu bagatelizoval dopad mezin{arodn{ıho pr{ava na mezin{arodn{ı vztahy, pozitivismus zaujal ješt{e „nepř{atelšt{ejš{ı“ pozici, kdy odm{ıtal p{ř{ı zkoum{anı pr{ava br{at ohledy na jak{ekoli mimopr{avn{ı skutečnosti. Autor{ım se ale povedlo prok{azat, že si jsou bliřš{ı, neř se na prv{n{ı pohled m{ıže zd{at – ob{e kladou d{uraz na n{arodn{ı z{ajem, prim{ar{n{ım akt{erem je pro n{e st{at, p{ř{ıstupuj{ı konzervativn{e k mořnosti zm{eny, v{er{ı ve sv{e v{edeck{e studium a jsou skeptick{e k mor{aln{ım ohled{ım.

V druh{e polovin{e publikace je vytipov{ano p{et oblast{ı pr{ava, u nichř je zkoum{ano jeho souasn{e zakonven{ı, jeho dodrřzov{anı a v{ıvoj p{ř{ıv{e optikou zm{ın{en{ych t{ři teori{ı. Mezi tyto p{ř{ıpadov{e studie pat{ř{ı uprava pouř{ıt{ı s{ıly v mezin{arodn{ıch vztaz{ıch, pr{avo lidsk{ych pr{av, mezin{arodn{ı trestn{ı pr{avo, mezin{arodn{ı obchod a environment{aln{ı pr{avo. Nejedn{a se jen o such{ı v{ıčet pramen{ı pr{ava, ale jsou zde rozeb{ır{any nejaktu{aln{ejš{ı ud{alosti jako

irácká invaze nebo postoj USA k Mezinárodnímu trestnímu soudu.

Autoři nemají ambici poukazovat na ne/schopnost jednotlivých teorií prokázat svou platnost tváří v tvář těmto událostem/odvětvím práva (což je možná škoda), ukazují spíše, jak je každá z nich schopná reflektovat konkrétní mezinárodně vztahní okolnosti. V případě lidských práv je tak konstatováno, že realistickou optikou se právo lidských práv spoléhá na nezbytný souhlas států s uplatňováním lidskoprávních úmluv a formální proces změny (úmluvy jsou dohodnutou cestou sjednávány státy), liberální optikou je vnímána pluralita aktérů vstupujících do hry (nevládní a vládní mezinárodní organizace včetně různých tribunálů), konstruktivistické teorii konvenuje nazírání na právo lidských práv jako diskurs konstituující vztahy mezi jednotlivcem a státem a také role socializace při jeho vývoji.

Na to, jak se recenzovaná publikace rozprostírá napříč dvěma obory, je nutné autorům přiznat hloubku jejich záběru a široký přehled, který potvrzují bohatým poznámkovým aparátem a použitou literaturou. Třetím přínosem monografie, vedle použité metody a vyhledání styčných bodů mezi teoriemi, je seznam vybrané literatury (každou položku provází jednovětvý komentář) uzavírající jednotlivé kapitoly. Ani nebývalý přehled autorů však nezabránil některým drobným nedostatkům – jakkoli je neotřeale nalezena spojitost mezi realismem a právním pozitivismem, autoři úplně opomněli americkou školu právního realismu (známou poukazováním na limity práva), která, byť dnes nepatří k těm dominantním, by ale vhodně zapadla do celé mozaiky publikace. I když je monografie nadmíru aktuální a vyslovuje se k událostem proběhlým rok i před jejím vydáním, tak např. zkoumání dodržování práva v mezinárodních vztazích už pokročilo dále a není potřeba setrávat na obecných prohlášeních typu – liberální demokracie dodržují právo častěji.² Co se týče theoretic-

kých pasáží mezinárodních vztahů, ty jsou často ilustrovány aktuálními událostmi, na některých místech by ale pomohlo k učinění si představy, o čem je řeč, pomoci doplnění o citace státníků, kterými by byly jednotlivé pozice dokumentovány.³ Po formální stránce je kniha přehledně strukturovaná, doprovázena názornými tabulkami. Kapitoly uzavírá už zmíněný seznam literatury pro další studium a témata do diskuse; gramatických nedostatků je minimum (např. na str. 175 je případ Hamdan v. Rumsfeld přejmenovaný na Hamden v. Runmsfeld).

Hned na první straně si autoři vytyčili trojí cíl – zasadit mezinárodní právo do historického a politického kontextu, uvést studenty do základních teorií mezinárodních vztahů a mezinárodního práva a umožnit jim aplikovat tyto teorie na konkrétní události/odvětví práva. Nutno říct, že se autorům podařilo tyto cíle naplnit a dokonce v mnoha oblastech předčit. V publikaci dochází k organickému prolnutí obou dvou oborů, nelze vysledovat pasáže, kde by bylo patrné, že zde si bere do ruky tužku právník a zde zase odborník na mezinárodní vztahy. Přitom se daří neklouzat po povrchu nebo se neuchylovat ke zkratkovitým závěrům. Nutno říct, že by nebylo snadné sepsat ani podobnou publikaci pouze se věnující výhradně mezinárodnímu právu v rozpětí od práva lidských práv až po obchodní právo.

Autorům se podařilo přesvědčivě ukázat, jak se jednotlivé teorie vzájemně doplňují, kde dochází dech jedné, nastupuje s vysvětlením druhá. I když by bylo asi atraktivnější sledovat snahu o větší „soubor teorií“⁴ a jejich falzifikaci, nelze nesouhlasit se závěrem knihy, že sociální realitě neodpovídá ani jedna z nich plně, ale vzájemně se doplňují, stejně jako se dynamicky proměňují mezinárodní společenství. Monografie je beztak zajímavým počtením rozšiřujícím obzory, ať už po ní sáhne zájemce o jakýkoli obor.

Poznámky:

1. Předkládaná kniha je jen jedním z příkladů širší vlny zájmu o společné zkoumání těchto dvou oborů. Ve stejné době vyšly mj. Hathaway, Oona A. a Koh, Harold H., eds. 2005. *Foundations of International Law and Politics*. New York: Foundation Press; Sriram, Chandra L. a Raffo, Veronica I. 2007. *International Law and International Relations: Bridging Theory and Practice*. London: Routledge; Reus-Smit, Christian. 2004. *The Politics of International Law*. Cambridge: Cambridge University Press. Nelze opomenout také zvláštní vydání časopisu *International Organization* 54 (2000), které se věnovalo výhradně tématu legalizace mezinárodní politiky.
2. Blíže viz Landman, Todd. 2006. *Studying Human Rights*. New York: Routledge; Landman, Todd. 2005. *Protecting Human Rights: A Comparative Study*. Washington DC: Georgetown University Press; Hathaway, Oona A. 2002. „Do Human Rights Treaties Make a Difference?“ *The Yale Law Journal* 111, č. 8, 1944–1962.
3. Jak činí např. Bass, Gary J. 2001. *Stay the hand of vengeance: The Politics of War Crime Tribunal*. Princeton: Princeton University Press, kdy např. na str. 15 ilustruje realismus prohlášením Goeringa, že kdyby vyhráli válku Němci, byli by to spojenci, kdo by byl postavený před válečný tribunál.
4. Po vzoru mj. debaty odehrávající se na stránkách časopisu *International Security* (číslo Winter 1994 – Summer 1995), kterou rozproudil současný vlivný realista John J. Mearsheimer, na jehož článek následně reagovali Robert Keohane, John Ruggie, Alexander Wendt, aby uzavíral opět J. Mearsheimer.

Lubomír Majerčík
Evropský soud pro lidská práva

Lukáš Valeš:

ZROD DEMOKRATICKÝCH POLITICKÝCH SYSTÉMŮ OKRESŮ KLATOVY, DOMAŽLICE A TACHOV A JEJICH VÝVOJ V 90. LETECH 20. STOLETÍ

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, 2007. 287 stran.

Monografie Lukáše Valeše z brněnské Newton College zaujme na první pohled rozsáhlým názvem, který však naprosto přesně odpovídá obsahu publikace. Ani toto dílo svým záběrem nezapadá (stejně jako Čmejrkova kniha *Obce a regiony jako politický prostor*) do mainstreamu politologického výzkumu lokální politiky a již úvodní kapitoly napovídají, že koncepce celého textu představuje přínos rovněž v otázkách regionálního rozvoje.

Celý první pilíř práce je věnován komplexní charakteristice vybraných okresů, v jejímž rámci se politolog Valeš s pomocí spoluautorů Jakuba Bartůška a Jiřího Martínka zabývá nejen teritoriálním, správním, historickým, demografickým a socioekonomickým vymezením okresů Klatovy, Domažlice a Tachov, ale stranou neponechává ani charakteristiku geomorfologie či podnebí daného regionu. Jedním z vrcholů této části práce je analytický popis sídelní struktury jednotlivých okresů, na který autor aplikuje Rokkanův koncept štěpné linie centrum-periferie. Periferní postavení okresu Tachov vedle geografické polohy a špatných ekonomických ukazatelů podtrhuje rovněž poválečný demografický ořes a s ním související vzdělanost, religiozita a preference hodnot.

Druhá část knihy se věnuje samotnému zrodu politických systémů výše uvedených okresů v roce 1989, přičemž autor vedle úrovně okresní zahrnuje i úroveň komunální – zejména v analýze „revolučních“ událostí